

# Repliker och kommentarer

I den här avdelningen välkomnas kommentarer till tidigare bidrag och korta inlägg med ekonomisk-politisk anknytning

F MIKAEL SANDSTRÖM

## Släpp dataseten fria! Replik

Att ta död på ett falskt rykte påminner om att försöka sänka en gummianka. Hur mycket man än trycker ned den under vatten så plopar den upp så fort man släpper. Hur många gånger man än försöker vederlägga felaktiga påståenden och hur många tillrättslägganden man än gör så dyker ryktet upp igen.

Dahlberg och Johanssons (2002) påstående i Ekonomisk Debatts ledare, om att vi skulle hindrat Wibe från att få tillgång till de data som ESO-rapporten "Konkurrens bildar skola" (Bergström och Sandström 2001) bygger på, illustrerar mitt påstående. Wibes påstående är grundlöst och blir inte riktigare för att det återigen upprepas. Låt mig ännu en gång redogöra för vad som skett.

Vi har inte hindrat Wibe från att ta del av data, utan har tvärtom talat om exakt varifrån våra data kommer och på alla vis underlättat för honom att hitta rätt. Skälen till att Wibe inte fick data direkt från oss är dels att vi skrivit på en förbindelse om att inte lämna vidare data, dels att vi inte vill ge våra bearbetade data till en annan forskare innan vi publicerat resultaten i en internationell tidskrift. Detta anser vi vara god sed.

Wibe hade enkelt kunnat skaffa fram data från Skolverket, vilket han också till slut lyck-

ades med. Att detta tog lång tid för Wibe, av för oss okänd anledning, kan vi inte lastas för.

Sören Wibe försökte först i en debattartikel i Svenska Dagbladet, därefter i Dagens Nyheter och några andra tidningar och slutligen i Ekonomisk Debatt att misskreditera mig och Fredrik Bergström och våra forskningsresultat om konkurrensens effekter på de kommunala skolorna. Han anklagade oss i princip för att ha förfalskat våra resultat, och för att ha begått grova misstag. Vi har grundligt vederlagt all Wibes kritik.<sup>1</sup> Trots detta dyker den upp igen och igen. Några lokalpolitiker skrev t ex i en sydsvensk tidning att ESO-rapporten visat sig vara "ett falsifikat".

Det torde vara uppenbart för envar att Wibes motiv för angreppet mot oss inte var hans stora omsorg om tilltron till den ekonomiska vetenskapen, utan fastmer en del av hans personvalskampanj inför riksdagsvalet. Det faktum att han varit fullständigt tyst i ämnet efter vår replikväxling i Ekonomisk Debatt styrker denna tolkning – valet är ju över.

Dahlberg och Johansson skriver att "[d]etta (vår påstådda vägran att lämna ut data, min anm) sänker resultatens trovärdighet och väcker i värsta fall misstankar om fusk". Därigenom lånar sig Ekonomisk Debatts redaktörer till att ytterligare sprida Wibes förtal. Det gör mig ledsen.

<sup>1</sup> Wibe (2002). I Bergström och Sandström (2002) finns vårt svar. I dessa artiklar finns också fler relevanta referenser.

*F MIKAEL SANDSTRÖM är ekonomie doktor i nationalekonomi och verksam vid Industriens utredningsinstitut.*

## Referenser

Bergström, F och F M Sandström (2001), *Konkurrens bildar skola – en ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna*. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Ds 2001:12.

Bergström, F och F M Sandström (2001) ”Wibes kritik är grundlös!” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 3, s 256.

Dahlberg, M och E Johansson (2002), ”Släpp dataseten fria!” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 8, s 663.

Wibe, S (2002) ”Leder konkurrensen från friskolor till högre kvalitet i undervisningen?” *Ekonomisk Debatt*, årg 30, nr 3, s 244.

## LARS HULTKRANTZ OCH EVA LINDSTRÖM

## Släpp dataseten fria! Replik

Matz Dahlberg och Eva Johansson tar i ledaren i *Ekonomisk Debatt* nr 8, 2002, upp en debatt om möjligheten att replikera statistiska studier. Sådana studier ligger ofta till underlag för forskningsartiklar och statliga utredningar så det är viktigt att de verkligen kan kvalitetssäkras. Så långt är ledaren mycket angelägen. Men trots att Dahlberg och Johansson tar stöd av Bob Marley i sin argumentation är det osäkert om de skott de avlossar träffar rätt.<sup>1</sup>

För det första är den fråga de vill diskutera mer komplicerad än de framställer den. Som nationalekonomer brukar veta är nollpris på en resurs bra för efterfrågan men illa för utbudet. Forskare och utredare får ofta lägga ned stora resurser för att hämta in eller köpa data. Det är inte självklart att den som utför replikeringsforskning sedan ska få tillgång till dessa data gratis. Om data är köpta ägs de av en annan part. En forskare som har hämtat in data själv kan vilja använda dessa för egna studier innan de släpps helt fria. Vidare är användningen av data ofta behäftad med olika slags förbehåll, som t ex gäller konfidentialitet. I Sverige har den samhällsveten-

skapliga forskningen stora möjligheter att få tillstånd till samkörning av olika databaser, ibland sådana som täcker hela befolkningen. Det är inte självklart att sådana databaser kan släppas fria på nätet för att utnyttjas utan någon som helt kontroll. Inget av dessa problem hindrar replikering, men de innebär att den som replikerar får kostnader eller måste ta hänsyn som liknar dem som gällt för den primära forskningen.

För det andra är den mycket viktiga frågan om möjligheten att replikera svensk samhällsvetenskaplig forskning till stor del kopplad till Statistiska Centralbyråns organisation och policy. SCB intar, sedan sin omorganisering i början av 1990-talet, en restriktiv hållning när det gäller förutsättningarna för forskare att sprida köpta data till andra forskare. Dessa villkor kan ha stor negativ betydelse för svensk samhällsvetenskaplig forskning och utredningsverksamhet. Därför vore det angeläget att SCB utarbetar en policy för hur köpta data kan spridas vidare på ett smidigt sätt till forskare som är intresserade av att replikera studier som är gjorda på sådana data. Det hade varit rimligt att Dahlberg och Johansson tagit upp denna fråga till diskussion i sin ledare.

*LARS HULTKRANTZ är professor i nationalekonomi vid Örebro universitet och ledamot av ESO. EVA LINDSTRÖM är budgetchef vid Finansdepartementet och ordförande för ESO.*

<sup>1</sup> Som bekant erkände Marley sig ha skjutit sheriffen, vilket i detta fall väl närmast skulle motsvara SCB.